

Uurimismeeskonna loomine

Osalevad organisatsioonid

Projekti juhtivpartneriks on Tallinna Tehnikaülikool (TalTech). Lisaks on kaasatud partnerina Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor ning teadlasi järgnevatest institutsioonidest: Tartu Ülikool, Tallinna Ülikool, Estonian Business School, Aalto Ülikool (Soome), Trieri Ülikool (Saksamaa), ning Otto Beisheim School of Management (Saksamaa). Et paremini jõuda sihtrühmadeni ja koostada valimeid eksperimentide ja küsitluste läbiviimiseks, tehakse projekti raames koostööd Swedbankiga nende kliendibaasi võimalikuks kasutamiseks uuringus.

Projekti teadusliku sisu ning läbiviimise eest vastutab juhtpartner TalTech. Ettevõtluskõrgkool Mainor on kaasatud aitama läbi viia ning korraldada uuringute rakenduslikku poolt.

Osalevad teadlased ning nende uurimisvaldkonnad

Teadlaste hulgas on esindatud käitumuslikule rahanduse, sotsiaalteaduste, haridusvaldkonna, psühholoogia, organisatsioonikäitumise, finantstehnoloogia ning andmeteaduse taustaga teadlased.

Uurimismeeskonna komplekteerimise eesmärgiks on koondada Eesti tipptasemel kompetents, mis võimaldaks täita projekti seatud eesmärgid, vastata projekti lähteülesandes seatud küsimustele ning lahendada täiendavalt teostaja poolt püstitatud probleeme ja uurimisküsimusi, millel oleks teaduslik väärtus. Lisaks Eesti kompetentsile on kaasatud tipptasemel teadlasi Soomest ja Saksamaalt.

Käitumusliku rahanduse ning kodumajapidamiste rahanduse ning finantskirjaoskuse teemadele keskendunud teadlased TalTechist Tõnn Talpsepp, Kristjan Liivamägi, Tarvo Vaarmets ja Karin Jõeveer ning Kaire Pöder EBSist. Käitumusliku rahanduse ja finantskäitumise valdkonna eksperdina on kaasatud maailma absoluutsesse tippu kuuluv professor Matti Keloharju Aalto Ülikoolist, kes omab TalTechi majandusanalüüsi ja rahanduse instituudi ning Tõnn Talpsepepaga varasemat pikaajalist koostööd erinevate rahanduse ning tarbijakäitumise projektide juures. Lisaks on kaasatud tunnustatud käitumusliku rahanduse professor Marc Oliver Rieger, kes on läbi viinud ning avaldanud väga kõrgel tasemel laiapõhjalisi riikidevahelisi registriandmetel, küsitlustel ning eksperimentidel baseeruvaid finantskirjaoskuse ja finantskäitumise mõjutamise uuringuid.

Eksperimentaalse- ja käitumusliku rahanduse eksperdina on kaasatud professor Mei Wang ning Kaire Pöder on varasemalt läbi viinud koostöös Leuveni Ülikooliga (Belgia) finantskirjaoskusega seotud eksperimente. Organisatsiooni käitumise ning psühholoogia valdkonna esindajatena on osalemas Liina Randmann TalTechist ning Kadi Liik ning Aleksander Pulver Tallinna Ülikoolist. Sotisaal ning haridusvaldkonna ekspertidena on osalemas Mai Beilmann Tartu Ülikoolist, samuti Kaire Pöder EBSist, ning Marit Rebane TalTechist. Lisaks on psühholoogi tausta ning organisatsiooni ning finantskäitumise teemadega tegelenud Marii Haak ning psühholoogia taust on ka Mail Beilmannil. Finantstehnoloogia valdkonnas on ekspertidena esindatud Laivi Laidroo, Tõnn Talpsepp ning andmeteadlane Innar Liiv, kes on spetsialiseerunud suurandmete ning suurte keelemudelite rakendamisele erinevate sotsiaal- ja tehnoloogiavaldkonna probleemide lahendamisele.

Mõõteinstrumentide väljatöötamise ning metoodika ekspertidena on täiendavalt kaasatud laia kogemuspagasi ning vastava valdkonna eksperdina Kirsti Rumma ning lisaks Kadi Liik ning Aleksander Pulver Tallinna Ülikoolist, kellel on pikaajaline kogemus mõõteinstrumentide (sh psühholoogia ning ka finantskirjaoskuse) väljatöötamisel. Lisaks osaleb Mai Beilmann (Tartu Ülikool), kes muuhulgas õpetab ja rakendab vastavaid meetodeid sotsiaal- ja haridusvaldkonnas. Varasemalt on mõõteinstrumentide väljatöötamisega tegeleenud ka Marit Rebane ja Laivi Laidroo, kellest viimane omab lisaks väga tugevat üldist finantsvaldkonna ülest kompetentsi. Finantskirjaoskuse probleemide lahendamise rakendamisega on väljaspool akadeemiat tegeleenud Anu Olvik (Ettevõtluskõrgkool Mainor), kelle kogemus ja teadmised kuluvad ära projekti tulemuste rakendamisel ning täiendava sisendi pakkumisel projekti tegevuste väljatöötamisel.

Kõik projekti liikmed, sh välisliikmed, kaasatakse alates projekti algusest.

Doktorantide ja magistrantide kaasamine

Lisaks osalevatele teadlastele kaasatakse projekti tegevusse 1-2 doktoranti (võimalikud kandidaadid on olemas, värbamine viiakse lõpule suvel 2024), kellest ühe doktoritöö ning suur osa tegevusi saab olema projektiga seotud teemadel. Projekt pakub mitmeid võimalusi magistri- ning bakalaureusetööde teemadeks, seda nii rahanduse, sotsioloogia, psühholoogia, organisatsioonikäitumise, hariduse, tehnoloogia kui erinevaid eelpool nimetatud valdkondi interdistsiplinaarselt ühendavates valdkondades. Doktorantide ja magistrantide kaasamine aitab tõsta rahatarkuse valdkonna kompetentsiringi laiemalt ning tekitab võimalusi, et projekti raames saab tublide tudengite esile kerkimisel ning nende töö tulemusel sündida täiendavaid uuringuid lisaks projektis algselt planeeritule.

Osalevate teadlaste tutvustused

Alljärgnevalt on välja toodud lühitutvustus ning projekti iseloomu silmas pidades osalejate tugevused. Lisaks on projektitaotlusele lisatud ka kõigi osalejate CV-d.

Projekti juhib professor Tõnn Talpsepp, kes vastutab projekti täitmise, tulemuste, ekspertrühmade koostöö, ülesannete täitmise ning kõigi muude tegevuste toimimise eest. Tõnn Talpsepp koordineerib suhtlust ka projekti tellijaga ning on vastutav enamike projekti tegevuskavas näidatud tegevuste eest, seda isegi juhul, kui tegevuste täitjad võivad olla mõned teised projektimeeskonna liikmed (vt täpsemalt projekti tegevuskavast, kus on iga tegevuse juures ära toodud osalejad ning vastutav isik). Tõnn Talpsepp on varasemalt teinud edukalt koostööd enamike projektis osalejatega.

Vajadusel asendab ajutiselt ning toestab projektijuhti professor Laivi Laidroo või dotsent Karin Jõeveer. Laivi Laidroo on vastutav osade tegevuskavas väljatoodud tegevuste teostamise eest. Karin Jõeveer on projekti juhtpartneriks oleva TalTechi majandusanalüüsi ja rahanduse instituudi direktor ning osutab projekti läbiviimiseks igakülgset institutsionaalset tuge. Projekti teostamisse on kaasatud ka Ettevõtluskõrgkool Mainor, kelle teadus- ja projektilast tegevust koordineerib Kristjan Välk (ei ole otseselt seotud projekti tegevuste täitmisega). Projekti osalejad on valitud selliselt, et töögrupis oleks esindatud vajalik kompetents kõigis olulistest valdkondades ning nende vahel tekiks sünergia. Samuti on arvestatud, et TalTech suudaks vajadusel asendada osalejaid ning olulisemad kompetentsid oleksid dubleeritud.

Osalejate tutvustus:

Tõnn Talpsepp, TalTech, rahanduse kaasprofessor

Tõnn Talpsepp omab mitmete rahvusvaheliste (sh Šveitsi, Saksa, Soome, Rootsi teadlasi ja ülikoole ühendavate) teadusprojektide juhtimiskogemust ning lisaks juhtimiskogemust erasektorist (finantsvaldkonnaga seonduvalt). Ta on lisaks TalTechile töötanud järeldoktrina Žürichi Ülikoolis ja Aalto Ülikoolis, lisaks teadusjuhina Eesti Ettevõtluskõrgkoolis Mainor. Tema teadustööd on publitseeritud kõrgel rahvusvahelisel tasemel ning teadustöö puudutab peamiselt suurandmetel baseeruvaid uuringuid käitumusliku rahanduse, majapidamisete rahanduse, tarbijakäitumise ning investeerimisega seotud teemadel, mis lisaks rahanduse valdkonnale põimivad lähenemisi psühholoogiast ja andmeteandusest. Ta on kolme rahatarkuse populaarse õpiku autor, juhtinud TalTechi poolset meeskonda rahatarkuse õpiväljundite varasemas projektis ning on tunnustatud õppejõud ja tegeleb rahatarkuse teadmiste edasiandmisega ühiskonnas ja avalikkuses, olles ka vastava valdkonna TalTechi kõneisik.

Laivi Laidroo, TalTech, rahanduse kaasprofessor

Laivi Laidroo omab mitmekülgse teadustöö kogemuse erinevates rahanduse valdkonna teemadega (pangandus, finantsturud, finantstehnoloogia), mis hõlmavad väga erinevate uurimismeetodite rakendamist (ökonomeetrilised mudelid, küsitlused, juhtumiuuringud). Seda täiendab pikaajaline õppetegevuse juhtimise kogemus kõrghariduse valdkonnas (prodekaan, programmijuht jne), millele lisandub tugev teoreetiline baas õppimise ja õpetamise dimensioonist täiendava haridusvaldkonna magistriprogrammi läbimise tulemusel ning läbi teostatud õppetegevuse uurimisprojektide Tallinna Tehnikaülikoolis.

Kaire Põder, Estonian Business School, professor

Kaire on haridusökonoomika professor, kes nomineeriti 2024. aastal silmapaistvate naisteadlaste portaali AcademiaNet. Tema uurimisteedad on seotud tõenduspõhise hindamismetoodikate – eksperimentaalsed ja kvaasiekspimentaalsed meetodid – hariduse praktikate ja poliitikate hindamisel. 2020 kuni 2022 töötas ta Euroopa Komisjonis hariduse kvaliteeti investeerivate praktikate ekspertgrupis. Finantskirjaoskus on olnud üks tema uurimisteedadest ja koostöös prof. de Wittega (Leuveni Ülikool, Belgia) on valmimas artiklite sari, mis muuhulgas baseerub erinevate eksperimentide tulemustele. Lisaks on Kaire koostööprojekti käigus osalenud finantskirjaoskust tutvustavate õppematerjalide väljatöötamisel.

Mai Beilmann, Tartu Ülikool, kaasprofessor

Mai Beilmann on Tartu Ülikooli empiirilise sotsioloogia kaasprofessor ning omab üle 15 aasta kogemust noorte mitteformaalse hariduse ja osaluse uurimisel noorsootöö kontekstis. Sealhulgas on ta uurinud ka haavatavaid sihtrühmi ning hiljutisest rahvusvahelisest projektist on tal värske kogemus ka tegevusuuringust ja poliitika koosloomest haavatavas olukorras noortega. Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaasi vastutava toimetaja ning uurimismeetodite õppejõuna on tal põhjalikud teadmised inimeste hoiakute, teadmiste ja käitumise mõõtmise erinevatest metoodikatest.

Innar Liiv, TalTech, suurandmete kaasprofessor

Innar Liiv on TalTechi multidistsiplinaarsete suurandmete kaasprofessor tarkvarateaduse instituudis. Ta omab märkimisväärset ning väga mitmekülgset teadus- ja rakendusprojektide teostamise kogemust koostöös arvutiteadlaste, sotsiaalteadlaste, politoloogide, inseneride, logistikute, filosoofide ja õigusteadlastega. Muuhulgas ta on edukalt uurinud rakendusprojektide käigus suurte keelemudelite rakendamise võimalusi praktikas, mis sarnane lähenemine võiks aidata kaasa ka finantskirjaoskuse õppimise toetamisel.

Karin Jõeveer, TalTech, rahanduse dotsent

Karin Jõeveer on rahanduse dotsent, kelle varasem uurimistöö on puudutanud finantskäitumist finantsteenuste tarbimise ning -pettuste teemadel. Ta omab tugevat akadeemilise valdkonna

juhtimiskogemust ning juhendab finantskirjaoskuse teemalisi tudengitöid ning laiapõhjaliste teadmistega saab panustada finantskirjaoskuse mõõtmise teemadel ning vajadusel olla toeks projekti juhtimist puudutavates küsimustes.

Aleksander Pulver, Tallinna Ülikool, dotsent ja käitumisteaduste suuna juht

Aleksander Pulver on Tallinna Ülikoolis isiksusepsühholoogia dotsent ning psühholoogia ja käitumisteaduste suuna juht. Tema üheks peamiseks tegevusvaldkonnaks on erinevate mõõtmisvahendite koostamine (sh kogemus uute kontseptsioonide väljatöötamisel) ning adapteerimine ja mõõtevahendite valiidsuse ning usaldusväärsuse hindamine. Ta on varasemalt seotud olnud suure hulga psühholoogia valdkonna, sh ka finantskirjaoskusi puudutavate uuringutega.

Kristjan Liivamägi, TalTech, vanemlektor

Kristjan Liivamägi on kõrgelt tunnustatud TalTechi õppejõud ja vanemlektor ning mitmete rahatarkuse õpikute autor. Ta on tihedalt autorina seotud TalTechis valminud kõrgetasemeliste ning auhinnatud käitumusliku rahanduse teadustöödega, on osalenud rahatarkuse õpiväljundite väljatöötamise projektis ning on aktiivne rahatarkuse propageerija ühiskonnas ja avalikkuses.

Tarvo Vaarmets, TalTech, külalisuurija

Tarvo Vaarmets on TalTechis külalisõppejõud ning -uurija, olles samal ajal Finantsinspeksioonis tippspetsialist. Ta on nelja rahatarkuse õpiku ja raamatu autor lisaks käitumusliku rahanduse ja majapidamiste rahanduse teemalistele kõrgetasemelistele ja auhinnatud teadusartiklitele. Ta on osalenud rahatarkuse õpiväljundite väljatöötamise projektis ning on aktiivne rahatarkuse propageerija ühiskonnas ja avalikkuses. Tema finantskäitumist puudutav doktoritöö valiti Eesti parimaks tudengitööks 2021 aastal.

Marit Rebane, TalTech, vanemlektor

Marit Rebane on TalTechi vanemlektor ning rakendusliku majandusteaduse programmijuht. Tema uurimistöö on seotud hariduse ning ebavõrdsuse teemadega ning ta on olnud osaline mitmes hariduse ning sotsiaalvaldkonna tegurite mõõtmistega seotud projektides.

Liina Randmann, TalTech, vanemlektor

Liina Randmann on organisatsiooni- ning juhtimispsühholoogia õppejõud, kes tegeleb erinevate organisatsioonikäitumist ning kommunikatsiooni puudutavate teemadega. Tema varasemad teadustööd puudutavad psühholoogiliste mõjurite ja meetmete rakendamise ja mõõtmisega seotud teemasid ning ta omab pikaajalist kogemust käsitledes viise, kuidas organisatsioonid saavad läbi juhtimisotsuste ja kommunikatsiooni saavad mõjutada oma liikmeid või klientide tarbimiskäitumist.

Kirsti Rumma, TalTech, vanemlektor

Kirsti Rumma on TalTechi vanemlektor matemaatiliste meetodite rakendamise alal. Ta omab laialdast kogemust erinevate küsimustike väljatöötamisel, piloteerimisel ja valideerimisel. Tema varasem taust on seotud haridusvaldkonna ning erinevate meetodite ning mõõtmiste rakendamisega kvantitatiivsete (eriti küsitlustel) baseeruvate andmete puhul.

Kadi Liik, Tallinna Ülikool, lektor

Kadi Liik on Tallinna Ülikooli tunnustatud lektor, kes omab pikaajalist kogemust erinevate küsitluste läbiviimises, olles kohandanud eesti keelde mitukümmend hoiakuid, isiksust ja käitumist kirjeldavat mõõtmisinstrumenti ning osaledes Eesti esindajana rahvusvaheliste võrgustike võrdlevates uuringutes. Tema õpetamise ja uurimisvaldkonda kuuluvad finantskirjaoskusega seonduvatest teemadest rahaga seotud hoiakud ja stereotüübid, nende kujunemine, mõjud käitumisele ning seosed isiksusega, samuti palgaga rahulolu, finantsstress jms. Laiemalt on puudutab tema uurimisvaldkond motivatsiooni ja rahulolu ning inimeste käitumist mõjutavaid teemasid.

Marii Haak, TalTech, lektor

Marii Haak on TalTechis alates 2019 vedanud lektorina üle-ülikoolilist Enesejuhtimise kursust, mille eesmärk on lisaks teistele enesejuhtimise pädevustele tõsta ka üliõpilaste finantskirjaoskuse taset. Psühholoogina omab teadmisi inimeste hoiakuid ja käitumist kujundavatest teooriatest ja mudelitest ning on varasemalt tegelenud käitumisteaduste alase teadustööga.

Anu Olvik, Ettevõtluskõrgkool Mainor, lektor ning erialajuht

Anu Olvik on Ettevõtluskõrgkoolis Mainor erialajuht ning lektor. Ta omab kogemust finantskirjaoskuse edendamisel, töötades õpilaste, tudengite, õpetajate, alustavate ettevõtjate, karjääriredelil edasijõudnud spetsialistidega ja tööandjatega. See on andnud talle hindamatu kogemuse rakendada erinevaid haridusmeetodeid, mis toetavad finantsalase teadlikkuse kasvu erinevates sihtrühmades nii eesti kui ka venekeelsetes ühiskonnagruppides.

Matti Keloharju, Aalto Ülikool (Soome), distinguished professor

Matti Keloharju on Aalto ülikooli kõrgelt tunnustatud professor ning maailmas üks tuntumaid ning tsiteeritumaid teadlasi käitumusliku rahanduse valdkonnas. Tal on varasem pikaajaline koostöö TalTechis mitme projekti raames (ühisprojektid alates 2019), sh kaasautor Tõnn Talpsepa ühe avaldamisel oleva tarbimiskäitumist uurima teadusartikli puhul. Matti Keloharju annab oma maailma absoluutses teaduse tipptasemel oleva teadmiste- ja kogemuspagasiga projektile juurde kompetentsi ja laiendab võrgustikku kogu finantskäitumist puudutavas spektris.

Marc Oliver Rieger, Trieri Ülikool (Saksamaa), professor

Marc Oliver Rieger on Trieri Ülikooli professor, kes on avaldanud väga kõrgel tasemel käitumusliku rahanduse teemalisi uuringuid, kasutades selleks nii paljudes erinevates riikides enda ning oma uurimisgrupi ja koostööpartnerite läbi viidud küsitlusi ja eksperimente. Lisaks teadmiste ja kogemuste vahetusele avab ta projektile ligipääsu ka oma väärtuslikule võrgustikule teistes riikides, mis parendab ka Eestis olevad rahatarkuse kompetentsi. Tema koostöö Tõnn Talpsepa ning TalTechi käitumusliku rahanduse doktorantidega ulatub aastasse 2008.

Mei Wang, Otto Beisheim School of Management (Saksamaa) professor

Mei Wang on Saksamaal tunnustatud äri(üli)kooli professor, kes omab suurt kogemust ning on rahvusvaheliselt tunnustatud eksperimentaalse rahanduse ekspert. Projekti toob ta rahanduslike eksperimentide (ülesannetel, kontrollitud tegevustel, küsitlustel jms baseeruva) tegemise täiendava kompetentsi. Tema koostöö Tõnn Talpsepa ning TalTechi käitumusliku rahanduse doktorantidega ulatub aastasse 2010.

Uurimismeeskonna tegevus- ja ajakava

Uurimismeeskond on loodud selliselt, et projektis oleks algusest peale kaasatud kõigi seotud valdkondade: rahanduse, sotsiaalteadused, psühholoogia, käitumisteadused, haridusteadused kompetentsid. Iga liikme vastavatest kompetentsidest saab ülevaate lühitutvustuste juures või CV-st. Vajadusel võimaldab selline lähenemine kaasata teatud tegevuste, meetmete või eksperimentide juurde täiendavaid eksperte, juhul kui see osutub vajalikuks. Uurimismeeskonna liikmed on komplekteeritud selliselt ning välismaised ning Eesti sisesed partnerid selliselt, et TalTechi juurde loodaval kompetentsikeskusel oleks sidemed kõigi vajalike Eesti ning rahvusvaheliste antud valdkonna olulisemate võrgustike ning Eesti siseselt ka ettevõtete ning finantsasutustega. Selline lähenemine võimaldab edukalt läbi viia projektis ette nähtud tegevusi ning on riskide maandamiseks juhul, kui projekti kestvuse käigus peaks mõni liige projektimeeskonnas vahetuma või vajab meeskond kompetentside täiendamiseks uute liikmete lisandumist.

Uurimismeeskonna tegevus- ja ajakava on näidatud üldise projekti tegevuskava juures, kus iga tegevuse juurde on märgitud teostamise aeg kuu täpsusega ning tegevust teostavad projekti meeskonnaliikmed. Projekti tegevus- ja ajakava täpsustatakse tellijaga lepingu sõlmimisel ning vajadusel korrigeeritakse tegevuse käigus kokkuleppel tellijaga.